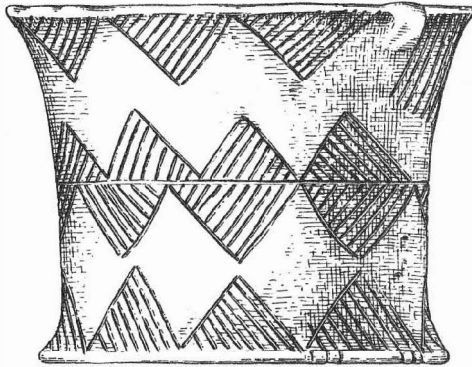

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1982

BRNO 1984

"dovnitř", základové spáry však nebylo zatím dosaženo. Zdivo je lícované a místy dodržuje řádkovací techniku. Stavba byla umístěna na nejvyšším a nejexponovanějším místě hrádku nad levým břehem Olešné, odkud byl otevřený rozhled do inundace řeky Ostravice k městu Frýdku.

Sonda S1 /8,8 x 0,5 m/ vedená vnitřkem stavby, která zachytila severní a jižní zeď, odhalila v hloubce 15-20 cm pod povrchem 10-15 cm silnou, místy se rozdující spálenou černou vrstvu. Těsně nad ní byly nalezeny dva atypické zlomky keramiky, datovatelné rámcově do 14.-15. stol. Rovněž jižní zeď nesla stopy černého opálení v hloubce 30 - 35 cm od její dnešní koruny. Odtud směrem dolů začínala jílovitá žlutka, v hloubce 1,3 m a ve vzdálenosti 3,7 m od jz. rohu byly nalezeny těsně při zdi zlomky železných plátek neurčitelného předmětu. Vrstva nad tímto opálením byla promísena kousky mazanice a drobnými kameny. U jv. rohu základové partie byl zaznamenán velký blok propálené lícované mazanice, na kterém ležel masivní 15 cm dlouhý hřeb.

Poznámka:

M. Boris, O počátcích města Frýdku-Místku, Pobeskydí 2, 1981, plánek č. 2.

Namenloser Hausberg im sog. Lipina Wald /Bez. Frýdek-Místek/. Bei einer Feststellungsgrabung wurde hier eine steinerne Grundmauerpartie abgedeckt, vermutlich eines Turmbaues. Seine Ausmasse betragen 8,1 x 6,6 m, Stärke der Mauern 1,2 m. Das wenige archäologische Material datiert die Lokalität vorläufig in das 14. - 15. Jahrhundert.

POVRCHOVÝ PRŮZKUM HRADU ORLOVA, k.ú. ORLOVICE

/okr. Vyškov/

Rudolf Procházka, Slováké muzeum Uherské Hradiště, Miroslav Plaček, Strážnice

/Obr. 23/

Relikty hradu Orlova /původní název Orlovice/ se nacházejí na dlouhém plochém hřebeni, vystupujícím z masívu Litenčických vrchů severním směrem nad obec Orlovice. Vzhledem k poloze poměrně málo chráněné přírodou byl hrad opatřen mohutným valovým systémem. Přístup je z jihu serpentinou od vsi.

Základní dispozice je dvoudílná. V níže položeném předhradí stojí orientovaný farní chrám sv. Václava, o němž se předpokládá, že stojí na místě hradního kostelíka; je obklopen dosud užívaným hřbitovem. Okružní příkop a val na východní a severovýchodní straně byl z důvodů lepší přístupnosti odstraněn. Od hradního jádra je předhradí odděleno příčným příkopem, navazujícím na příkop okružní.

Hradní jádro má tvar poloviny okoseného oválu obráceného tupouhlým vrcholem k šíji. Povrch je beznadějně devastován těžbou stavebního materiálu a snad i amatérskými sondami. Zbytky neporušeného terénu se zdají být vyvýšeniny v severní části a větší pahorek blíže středu, pozůstatky ohradní zdi pravděpodobně ukrývá hrázka na obvodu. Zdivo není nad povrchem patrné a protože není zřejmé, jaká byla zástavba, nelze se s jistotou vyslovit k jeho interpretaci¹. Vnitřní okružní příkop je na jihu 19 m široký a 6 m hluboký, následuje val obklopený ze tří stran dalším až 15 m širokým příkopem, který na západě přechází v koryto, odvádějící přívalové vody.

Zajímavé, ale zatím blíže neurčitelné útvary se vyskytují na mírně stoupající šíji. Plošiny s relativně úzkými a mělkými příkopy a nízké valy mohou být stopami po lehkých vysunutých opevněních, snad se pod nimi skrývají i fragmenty fortifikací pravěkých.

Při povrchovém průzkumu koncem června 1982 právě probíhalo rozšiřování hřbitova. Planýrkou na ploše cca 50 x 14 m na jižním okraji předhradí došlo k snížení terénu u příčného příkopu až o 1,5 m. Byly strženy nejen destrukce středověkých staveb, ale narušen a zčásti odstraněn horizont s černými zlomky keramiky platěnického stupně lužické kultury, s vlivy kultury horákovské, které byly ojediněle nacházeny i v areálu vnitřního hradu.

Keramikový soubor, související s existencí středověkého sídla, byl získán převážně z druhotného uložení ve výkopcích a jeho vypovídací schopnost je nízká. Jde o střepy redukčně vypálené do šedého až šedohnědého odstínu, z hlinitopísčitého materiálu s ojedinělým podílem slídy v ostřivu. Dna nesou stopy podsýpky, ve výzdobě výdutí převažuje žlábková šroubovice. 3 zlomky okrajů hrnců jsou vyhnuté a kuželovitě seříznuté, jeden fragment náleží patrně okružní. Zastoupeny jsou i okraje kónické mísy a zvoncovité pokličky. Výjimkou představují 3 střepy s podílem tuhy v surovině, mezi nimi zvláště větší silnostěnný fragment výdutě zásobnice nebo masivního hrnce, zdobený vícenásobnou vlnicí.

Převážně jde o keramiky, typickou pro 2. pol. 13. a 14. stol., se slabě zastoupenou pozdněhradištní tra-

dicí, což podporuje předpokládané datování založení hradu nejdříve na přelomu 13. a 14. stol.

Hrad vybudovali johanité, jejichž komtur Pertold ze Salzy se připomíná r. 1328 /ČDM VI, č. 360/. Veškeré pokusy klást vznik sídla do 12. stol. nemají oporu v ověřených pramenech a ať byl hrad opatřen věží nebo patřil k typu s pláštovou zdí, je možné jej pokládat za produkt počátku 14. stol. O jeho významu svědčí fakt, že při předání Moravy rakouskému vévodovi Albrechtovi r. 1423 si jej král Zikmund spolu s několika dalšími místy ponechal. Zdá se, že přežil bez větší pohromy až do 2. pol. 15. stol., kdy nejspíše ve válkách uherských zpustl. Alespoň r. 1490 byl intabulován jako pustý /ZDO XIII, 15/.

Nevelká plocha a neprokazatelné opevnění nedovolují zatím bezpečně rozhodnout o charakteru pravěkého osídlení.

Poznámka:

- 1 I.L. Červinka, Zapomenuté hrady a tvrze moravské II, ČVSMO XL 1928, 74 uvádí mnoho zdí s možností vystopovat půdorys budov, bohužel tak neučinil. Upozornil na cihelnu // výstavbu na kamenných základech.

Oberflächenuntersuchung der Burg Orlov, Katastralgebiet Orlovice /Bez. Vyškov/. Die Relikte der Burg Orlov /ursprünglich Orlovice/ befinden sich auf einem Kamm, der aus dem Massiv der Litenčicer Berge emporsteigt. Die Burg hat eine zweiteilige Disposition. Auf der Vorburg befindet sich die Pfarrkirche des Ill. Wenzel von einem bisher benützten Friedhof umgeben. Die Oberfläche der Innenburg ist stark devastiert, so dass man ohne einer Grabung nicht entscheiden kann, ob es sich um einen Typ mit Turm oder Mantelmauer handelt. Das am besten erhaltene Element sind die äusseren Gräben und Wälle.

Zur Zeit der Untersuchung verlief eine Erweiterung des Friedhofes auf die Vorburg, wodurch das Terrain auf einer Fläche von 50 x 14 m gestört wurde. Von hier sowie aus der Innenburg gewann man eine Keramik - kollektion einerseits aus der Platěnicer Stufe der Lausitzer Kultur mit Ausserungen der Horákovcer-Kultur, andererseits mittelalterliche.

Die Burg wurde von Johannitern vermutlich am Anfang des 15. Jahrhunderts gegründet und am ehesten in den ungarischen Kriegen in der 2. Hälfte des 15. Jahrhundert gewüstet. Über den Charakter der Platěnicer Besiedlung kann man vorläufig nicht entscheiden.

HRÁDEK RÝMAŘOV

/okr. Bruntál/

Jaromír Novák, Jiří Karel, OVM Bruntál

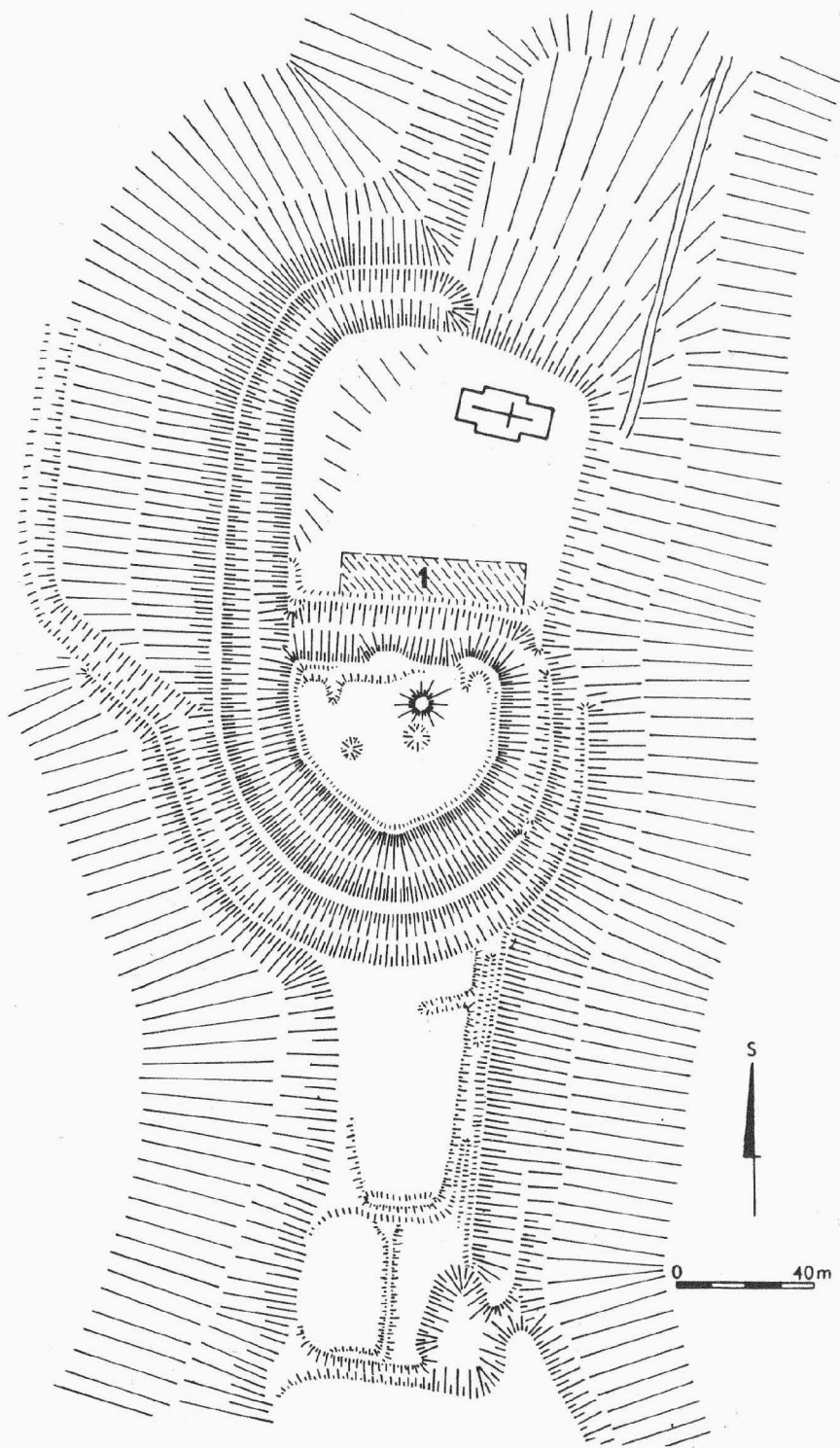
V severní části hrádku jsme v II. sezoně vypracovali objekt č. IIIc /sklep/. V jihozápadní části byl zahlouben do zásepů II. horizontu, příkop III. a IV. horizontu se již v západní části neprohluboval pod úroveň 9,00 m.

V západní části plochy hrádku jsme zahájili začistěním povrchu II. horizontu, základů zdiva objektů odkrytých v r. 1972. Dvě stavby se nacházejí v superpozici, byla odkryta jen svrchní část mladší stavby, základy objektu č. I na úrovni 8,9 m. V jižní části, ve směru V - Z zdivo vymezuje obdélník délky 7,5 m a šířky 2,3 m, ke kterému na jihu ve střední části přiléhá výběžek délky 0,7 m a šířky 1,6 m /objekt CXIV/. Střed zdiva je snížen v podélné ose a ve výběžku v šířce 0,6 m. Tento prostor byl vyplněn zcela propílenými červenými až hnědými hlínami se stopami uhlíků na spodině. Mocnost hlín nepřesáhla 10 až 20 cm. Před výběžkem byla odkryta přeléhající plochá jáma /objekt CXV/ délky 2,0 m a šířky 1,2 m, hloubky 20 cm se skero svisnými stěnami. Její výplň tvořily rychle se střídající vrstvičky šedých a žlutých hlín s četnými zlomky keramiky. Ústí výběžku překryla destrukce červených hlín /mocnost až 30 cm/ s četnými malými plochými kusy kamení, které zčásti zasahovaly i do prohlubně.

Pro stavbu objektu bylo zčásti využito staršího zdiva /objekt LV/ jiné směrové orientace. V severní části byl přizděn klín délky 4,5 m a šířky max. 1 m. Ve východní části však základy starší stavby zůstaly neodkryté, zbyly zde neporušené žluté jíly. Stavební materiál obou staveb se odlišuje jak způsobem kladení, tak i materiálem. Objekt č. I má hrubé zdivo, převažuje plochý lomový kámen o rozměrech až 0,8 x 0,4 x 0,2 m, jedná se o neopracované kulmské břidlice a slepenice. V dosud málo odkryté severní části jsme zjistili ožehnutí ohněm do hloubky 15 cm.

Destrukce objektu č. I, kterou tvořily žluté měkké jíly se váže jen na střední část /sníženou/ a vyvrtání směrem k jihu téměř polokruh /max. šířka 2,2 m, mocnost do 30 cm/.

Severním směrem jsme odkryli další základy, které nepřímo navazují na okraje předchozího objektu, avšak vystupují 10 až 20 cm nad jeho úroveň. Západní zdivo /objekt CXI/ leží přímo na starším, má délku 7,3 m a

Obr. 23

Orlovice /okr. Vyškov/. Terénní náčrt hradu Orlova. 1 terén porušený rozšiřováním hřbitova. - Terrain-skizze der Burg Orlov. 1 Terrain durch Erweiterung des Friedhofes gestört.

PŘEHLED VÝZKUMU 1982

Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor: akademik Josef Poulík
Redaktoři: Dr. A. Medunová, Dr. J. Meduna, Dr. J. Říhovský
Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby: A. Krechlerová /pokud není na tabulce uveden jiný autor/
Na titulním listě: hmoždíř jevišovické kultury ze Svitávky /okr. Blansko/
Tisk: Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Gottwaldov,
provoz 34 - Kyjov
Evidenční číslo: ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis: 400 kusů - neprodejné